

OECD Employment Outlook - 2007 Edition

Summary in Swedish

OECD:s sysselsättningsöversikt – 2007 års upplaga

Sammanfattning på svenska

- Brasilien, Ryssland, Indien och Kina – de s.k. ”BRIK-länderna” – är numera stora aktörer i världsekonomin. I årets sysselsättningsöversikt – *Employment Outlook 2007* – tar vi en titt på hur detta påverkar dessa länders arbetsmarknader och kommenterar deras arbetstagares situation.
- I årets upplaga går vi också igenom hur globaliseringen påverkar löntagarna i OECD-länderna. Även om dess effekter är kraftigt överdrivna, finns det vissa belägg för tilltagande osäkerhet på arbetsmarknaderna och ökande ojämlikhet.
- Ytterligare teman i denna upplaga: Hur påverkas produktiviteten av arbetsmarknads-politiska åtgärder? Hur påverkas sysselsättningen av finansieringen av de sociala trygghetssystemen? Och slutligen görs en genomgång av OECD-ländernas satsningar på att få de arbetslösa tillbaka till arbetet.

I **OECD:s sysselsättningsöversikt** redovisas årligen sysselsättningens nyckelaspekter. 2007 års upplaga erbjuder följande:

BRIK-ländernas arbetsmarknader

BRIK-länderna – alltså Brasilien, Ryssland, Indien och Kina – står numera för en fjärdedel av världens samlade BNP, en uppgång från 17 procent 1990, och är viktiga ekonomiska partners för OECD-länderna. BRIK-ekonomiernas framtida framgångar kommer i stor utsträckning att bero på deras arbetsmarknader. På grund av informationsrestriktioner och storleken av BRIK:s informella ekonomier är det vanskligt att granska dessa marknader. Ändå synes ett antal gripbara karaktäristika och tendenser:

Snabb tillväxt har gynnat sysselsättningen. Tillsammans skapade BRIK-länderna 22 miljoner nya jobb varje år under årtusendets fem första år, vilket ska jämföras med 3,7 miljoner OECD-området i dess helhet.

Undersysselsättningen är likväl betydande. I Brasilien och Ryssland och Kina (tätortsområden) ligger arbetslöshetstalet omkring 8-9 procent och är något lägre i Indiens urbaniserade områden. Det finns också höga nivåer av undersysselsättning, särskilt bland kvinnor i Brasilien och Indien, äldre arbetstagare i Ryssland, samt i på kinesisk och indisk landsbygd.

Med undantag för Ryssland är den **informella sysselsättningen** – dvs. den sysselsättning som inte redovisas officiellt och som inte bidrar till finansieringen av de sociala trygghetssystemen – vida spridd och växande. I Brasilien står den för ungefär hälften av den samlade sysselsättningen och i Indien för ca 85 procent.

Löneklyftorna har vuxit i Kina och Indien och är fortsatt stora i de två andra BRIK-länderna. Detta synes motsäga traditionell handelsteori, enligt vilken den internationella integrationen av ekonomier med stora grupper av utbildade arbetstagare borde leda till en ökning av de relativa lönerna för sådana arbetstagare.

På medellång sikt står BRIK-länderna inför erfarenheten av en kraftigt **åldrande befolkning**, vilket kommer att begränsa tillgången till nya arbetstagare. Under de kommande 15 åren kommer, arbetskraftens tillväxt att dämpas i Indien, sjunka med hälften i Brasilien och i realiteten stagnera i Kina. I Ryssland kan arbetskraften t.o.m. krympa.

Också på medellång sikt kommer **utbildningsnivån** att stiga signifikant i alla BRIK-länderna minus Ryssland, där andelen utbildad arbetskraft redan är högre än den i OECD-länderna. I gengäld är arbetskraftens utbildningsnivå mycket lägre i Brasilien, Indien och Kina än i OECD-området. Ökningen av ungdomsarbetslösheten i dessa tre länder tyder på att utbildningskvaliteten kan behöva förbättras, så att den kan tillgodose arbetsmarknadens behov.

[Fig. 1.2] Sysselsättnings- och arbetslöshetstal i BRIK-länderna och OECD-områden

[Fig. 1.7] Befolkningsstruktur i BRIK-länderna och OECD-områden

Mer jobb men mindre produktiva?

BNP-tillväxt per capita drivs på av ökning av både andelen personer i förvärvsarbete (arbetskraftsutnyttjande) och produktion per arbetstagare (arbetskraftsproduktivitet). År 2006 kartlade man i *Restated OECD Jobs Policy* ett antal alternativa arbetsmarknadspolitiska paket, som ökar sysselsättningen och minskar arbetslösheten. Några hävdar dock att det bara är en marknadsdriven arbetsmarknadspolitik, som den i USA eller Storbritannien, som kan öka arbetskraftsutnyttjandet och arbetskraftsproduktiviteten samtidigt.

Vilka effekter har då arbetsmarknadspolitiska åtgärder på produktiviteten? Ett strikt **anställningsskydd** för de arbetstagare som har ett jobb kan reducera produktiviteten genom att arbetstagarnas incitament att söka sig till framväxande högproduktiva branscher hämmas. Däremot förefaller **minimilöner** att öka produktiviteten, även om detta kan bero på att lågutbildade arbetstagare finner det svårare att hitta en anställning. Generösa **arbetslöshetsersättningar** kan höja produktiviteten genom att de hjälper de arbetslösa att hitta anställningar, som motsvarar deras kompetenser, och stimulerar skapandet av högrisk- och högproduktionsjobb. **Familjevänliga politiska program** kan också ge en skjuts åt produktiviteten genom att de gör det möjligt för föräldrarna att stanna kvar på arbetsmarknaden.

Sysselsättningsfrämjande politiska program kan pressa ned den uppmätta produktiviteten, delvis genom att vidga sysselsättningsmöjligheterna för arbetstagare med lägre utbildning. Detta kommer att sänka de genomsnittliga produktivetsnivåerna, men påverkar inte de verksamma arbetstagarnas produktivitet.

I stort sett gäller att det **inte finns något starkt belägg** för att de politiska åtgärder som förespråkats i *Restated OECD Jobs Strategy* undergräver produktivitetstillväxten. De kan i själva verket förväntas få en positiv effekt på BNP per capita, medan de även medför sociala fördelar, t.ex. ökad sysselsättning.

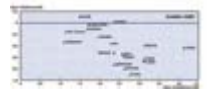
OECD-ländernas arbetstagare i världsekonomin: allt sårbarare?

Globaliseringen – dvs. världshandelns frigörelse – har höjt människornas inkomster i OECD-området. I exempelvis de OECD-länder som har en ökning av sin frihandel med tio procent stiger per capita-inkomsten med fyra procent.

Trots dessa vinster råder det en avsevärd **ambivalens hos allmänheten** inför globaliseringen. Trots att globaliseringen har bidragit till att höja många arbetstagares inkomster, har vissa – särskilt de lågutbildade – klarat sig mindre bra, och det råder nu en genuin allmän oro för att globaliseringen pressar ned lönerna och försämrar arbetsvillkoren i OECD-länderna. Hur väl grundad är denna oro?

Det finns vissa belägg för att den intensifierade världshandeln under de allra senaste årtiondena har ökat både **löneskillnaderna och osäkerheten** för OECD-ländernas arbetstagare. Några varningar är dock nödvändiga. För det första är det svårt att skilja globaliseringens effekter från följderna av teknisk

[Fig. 2.2] Förhållande mellan tillväxt i arbetskraftsutnyttjande och produktivitet

[Fig. 2.7] Föräldraledighetens effekter på produktiviteten

utveckling och strukturreformer, och för det andra är effekterna inte så stora som den stora allmänheten föreställer sig.

Globaliseringens effekter på arbetstagarna varierar, och den bestäms delvis av deras kompetensnivåer. Även om **utlokaliseringen** inte har någon verklig effekt på det stora flertalet förvärvsarbetande löntagare, kan den minska efterfrågan på lågutbildade arbetstagare, troligen på grund av att företagen tenderar att flytta större delen av rutinproduktionen utomlands.

Om man går mer på djupet, konstaterar man att globaliseringen är *en* av ett antal faktorer – bl.a. inrikespolitiska reformer och teknisk utveckling – som bidrar till **större flexibilitet** med avseende på såväl lönesättning som arbetskraftsbehov; båda dessa faktorer svarar numera mycket snabbare på ekonomiska chocker.

Som en indikator på denna förändring ökade **lönesättningens elasticitet på grundval av arbetskraftsefterfrågan** från 0,2 till 0,5 (i absolut värde) mellan 1980 och 2002. Konkret innebär detta en mer dynamisk arbetsmarknad, som premierar rörlighet och innehav av rätt kompetens. Ökad utländsk konkurrens leder verkligen till fler jobbyten.

Beträffande **inkomstklyftorna** har den inhemska andelen av arbetstagarnas löner sjunkit, och det ganska dramatiskt i några länder. Löneskillnaderna ökar också, men det beror i stor utsträckning mer på kraftiga löneökningar bland de 10 procent av löntagarna som tjänar mest än på sjunkande löner bland de sämst betalda. Det är oklart i vilken utsträckning det är globaliseringen som bidrar till dessa förändringar. Förändringarna i löneinkomsternas fördelning tyder åtminstone på att globaliseringen tillåter små eliter bland löntagarna och spararna att dra ifrån i toppen.

För att möta alla dessa förändringar behöver regeringarna ta fram ett knippe **politiska program**, där man tar upp lagstiftnings-, sysselsättnings- och socialförsäkringsaspekterna för att ge arbetstagarna stöd på allt mer dynamiska arbetsmarknader, och måste lägga särskild fokus på utveckling av arbetsstagarnas kompetenser.

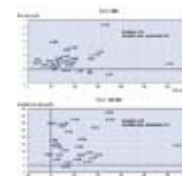
Finansieringen av den sociala tryggheten: sysselsättningseffekterna

De offentliga utgifterna för den sociala tryggheten – främst sjukvård och pensioner – utgör genomsnittligt cirka en fjärdedel av OECD-ländernas BNP. Omfattningen av dessa utgifter och de sätt på vilka de finansieras – genom allmän beskattning, inkomstskatter eller bidrag från arbetsgivaravgifter och anställdas egenavgifter – kan påverka arbetsmarknaderna.

Finansieringen av de sociala utgifterna skapar en **kil** mellan det som arbetstagarna får med sig hem i lönekuvertet och kostnaden för att anställa dem (uttryckt av det belopp som de betalar i inkomstskatt och de belopp som de och deras arbetsgivare betalar i socialavgifter). I allmänhet gäller det förhållandet att ju större skattekillen är, desto större blir effekten på arbetsmarknaden. Den faktiska effekten beror dock på tre huvudfaktorer:

Skattemixen: Det finns skäl att finansiera sådana offentliga sociala trygghetssystem som har en stark kollektiv dimension – t.ex. sjukvård –

[\[Fig. 3.6\] Löneökningar och sambandet med öppenhet mot frihandel](#)

[\[Fig. 3.8\] Löneklyftor i tio OECD-länder sedan 1980](#)

genom allmän beskattning. Sociala avgifter bör däremot användas till att bekosta försäkringsarrangemang som har närmare anknytning till ställningen på arbetsmarknaden, som exempelvis arbetslöshetsförsäkring eller pensionssystem. Ökad användning av allmän beskattning – inkomst- och konsumtionsskatter, men även, eventuellt, miljö- och fastighetsskatter – kan minska skattekillen och stärka de ekonomiska incitamenten att arbeta. Alla dessa alternativ måste emellertid övervägas med eftertanke och utgör inget surrogat för ett förbättrat handhavande av de sociala trygghetssystemen.

Skatteprogressivitet: Skattekillen kan få ett särdeles kraftigt genomslag med avseende på sysselsättningen i låglönejobb, särskilt där minimilönen är hög. Detta skulle kunna motivera en sänkning av arbetsgivaravgifterna. Dödviktsförlusterna tenderar dock att bli avsevärda, och alltför drastiska nedskärningar äventyrar finansieringen. Det viktigaste är därför att hitta den rätta balansen mellan minimilön, lönebeskattning och incitament för arbetssökning – låglönetagarnas tre inkomstkomponenter. Som övergripande princip gäller dock att det är tillrådligt att närma sig progressivare finansieringskällor.

Kopplingar mellan skatter och förmåner: Skattekillens effekter kan dämpas, om man förstärker kopplingen mellan betalda skatter och mottagna förmåner. Arbetstagarna kan t.ex. acceptera lägre nettolöner, om de kan se tydligt att de kommer att få en återbäring senare i form av högre pensioner. Det finns dock synbara begränsningar på detta område, som sammanhänger med ett antal sociala förmånssystem, exempelvis sjukvården. För att ta ett annat exempel: Arbetsgivarna kan förbättra personaladministrationen, om de belopp som de betalar har ett samband med företagets historia med avseende på permitteringar, förtidspensioneringar eller sjuk- eller olycksfallsstatistik.

Åtgärdsprogram för de arbetslösa: Vad gör länderna?

Många länder uppmuntrar numera de arbetslösa aktivt att söka arbete genom att göra dem aktivare i sökandet av anställning och genom att förbättra deras anställningsbarhet. Det finns en del återkommande inslag i dessa tillvägagångssätt: tidiga och regelbundna kontakter för de arbetslösa med anställningsrådgivare, regelbunden rapportering av anställnings-tillfällen och ansträngningar att hitta arbete, direkta hänvisningar till lediga platser, upprättande av individuella handlingsplaner samt hänvisningar till "åtgärdsprogram" för att motverka den arbetssökandes förlust av motivation och kompetenser.

Men hur genomförs sådana strategier **i praktiken**? OECD har försökt ta reda på det genom att be medlemsländerna att fylla i ett frågeformulär om deras policies för "aktivering" av de arbetslösa. Även om det krävs mer forskning, är det tydligt att det finns stora skillnader när det gäller det praktiska genomförandet på detta område och att länderna använder ett allt bredare instrumentspektrum.

I de flesta fall måste de arbetslösa **registrera sig** som arbetssökande för att få arbetslöshetsersättning. Genom att registrera information om de arbetssökande och värdera deras möjligheter att få anställning kan

arbetsförmedlingarna vidta skraddarsyddna åtgärder. I ett avsevärt antal länder börjar ersättningarna utbetalas innan hela registreringsförfarandet har genomförts, något som kan leda till att ett antal möjliga anställningstillfällen försummas.

De flesta länder kräver att de arbetslösa **regelbundet rapporterar** om de aktivt söker anställning och fortfarande är arbetslösa. De flesta länder kräver dessutom att de infinner sig till regelbundna intensivintervjuer med rådgivare. Det råder dock stora variationer i fråga om frekvensen av sådana rapporter och intervjuer. Det finns liknande variationer när det gäller hur ofta arbetssökande hänvisas till lediga platser (alltför sällan, förefaller det) och i fråga om användningen av aktiva arbetsmarknadsprogram för de långtidsarbetslösa.

I det stora hela är trenden att de arbetslösa **övervakas** allt mer. Detta kan förväntas stimulera snabbare återinträde på arbetsmarknaden, men det kan finnas en baksida: De arbetslösa kan känna sig pressade att acceptera arbeten för vilka de inte passar. Även om en stringent övervakning av arbetssökandet och principen ”arbete är viktigare än bidrag” är viktiga vapen i kampen mot långtidsarbetslösheten, bör behovet av arbeten som verkligen passar den sökande inte förglömmas.

Även om **aktiva arbetsmarknadsprogram** har visat sig kunna hjälpa de långtidsarbetslösa, gäller slutligen att endast ett fåtal länder har följt OECD:s rekommendation att göra deltagandet i sådana program obligatoriskt. De enskilda länderna kan ha goda skäl att lämna sådana beslut till anställningsrådgivarnas gottfinnande, men de borde ändå klargöra för de arbetslösa att åtgärder kommer att vidtas desto oftare ju långvarigare arbetslösheten blir.

© OECD 2007

Denna sammanfattning är inte en officiell OECD-översättning.

Reproduktion av denna sammanfattning är tillåten, om OECD:s upphovsrätt och publikationens titel på originalspråket nämns.

Flerspråkliga sammanfattningar är översatta utdrag ur OECD-publikationer, som ursprungligen publicerats på engelska och franska.

De kan beställas gratis från OECD:s nätbokhandel www.oecd.org/bookshop/

Närmare upplysningar lämnas av *OECD Rights and Translation unit, Public Affairs and Communications Directorate*: rights@oecd.org or by fax: +33 (0)1 45 24 99 30

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, F-75116 Paris, Frankrike

Besök vår webbplats www.oecd.org/rights/

